

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená pracovní místa

(2011/C 48/04)

Zpravodaj: **pan IOZIA**

Dopisem ze dne 7. června 2010 paní Joëlle MILQUET, místopředsedkyně vlády a ministryně pro zaměstnanost a rovnost příležitostí, zodpovědná za politiku přistěhovalectví a azylu, požádala Evropský hospodářský a sociální výbor jménem nastávajícího belgického předsednictví, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Zelená pracovní místa.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. září 2010.

Na 465. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 15. a 16. září 2010 (jednání dne 16. září 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 142 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Návrhy a doporučení

1.1 Vzhledem k tomu, že se očekává velmi významné přispění všech odvětví ke snížení emisí skleníkových plynů, chce EHSV na prvním místě uvést, že by bylo vhodnější zelená pracovní místa (green jobs) označovat jako ekologicky prospěšná (greening jobs).

1.2 Unie si často vytyčuje ambiciózní cíle, aniž by zároveň identifikovala nezbytné nástroje a zdroje. Také v případě „ekologizace pracovních míst“ bylo řečeno mnoho slov, ale podniknuto jen málo konkrétních iniciativ. Komise, Rada a Parlament by měly naplánovat evropský plán podpory zelených pracovních míst a Evropský hospodářský a sociální výbor velmi oceňuje iniciativu belgického předsednictví, jež toto téma zařadilo mezi své priority. Jedná se o mimořádně významnou reakci na krizi zaměstnanosti, která sužuje celou Evropu.

1.3 EHSV doporučuje Komisi, aby připravila zvláštní sdělení k tématu „Podpora ekologizace pracovních míst“, vycházející z údajů zpracovávaných Výborem ESF a z pracovního dokumentu, jež připravuje GR EMPL. Téma má velký strategický význam, takže si zasluhuje obsáhlou a obsažnou diskusi.

1.4 EHSV je přesvědčen, že Evropská unie může zásadním způsobem přispět k identifikaci nástrojů a společných cílů a napomoci členským státům se slabším hospodářským a technologickým potenciálem ke společnému dosažení stanovených záměrů. Všechny politiky Unie by měly věnovat pozornost tvorbě zelenějších pracovních míst (mainstreaming).

1.5 Strukturální fondy a fondy soudržnosti za definování konkrétních oblastí a přenositelnosti mohou nesporně napomoci pokrýt obrovské finanční potřeby. Jasná politika zaměřená tímto směrem by napomohla konkretizaci perspektiv zelených

pracovních míst. Příští programové finanční období (2014–2020) bude muset brát v úvahu tyto neodkladné potřeby a přizpůsobit zdroje, které jsou k dispozici v různých strukturálních fondech, za celkového náhledu a důrazu na efektivitu a účinnost programů.

1.6 Zásadní úlohu může sehrát Evropský sociální fond (ESF). Pro podporu strategie Evropa 2020, jež si klade za cíl „inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“, je třeba překvalifikovat ESF a zaměřit ho více na konkrétní priority v souladu s touto novou strategií. V červnu tohoto roku Výbor ESF vydal stanovisko k budoucnosti ESF, v němž se poukazuje na potřebnost zaměření tohoto fondu a posílení zaměstnanosti a výslovně se uvádějí zelená pracovní místa. EHSV nepovažuje za nezbytné zakládat VI. pilíř fondu, zaměřený na zelená pracovní místa; dává přednost řešení, jež by směřovalo přidělované zdroje s důrazem na všechny aktivity, které mohou přispět k redukci uhlíkové stopy.

1.7 Aby bylo možné pokrýt finanční nároky spojené s programy podpory rekvalifikace, je možné jako užitečný nástroj využít Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci (European Globalisation Adjustment Fund – EGF) a zlepšit jeho dostupnost – v současné době je jeho použití vyhrazeno pro podniky s nejméně 500 zaměstnanci; tato minimální hodnota by se měla snížit na 50 zaměstnanců.

1.8 EHSV považuje Evropské odvětvové rady pro zaměstnanost a dovednosti za vynikající myšlenku hodnou podpory: „Odvětvové rady ... by měly poskytovat významnou podporu procesu řízení změn v odvětvích, zejména při prognózování vývoje situace v oblasti potřeb týkajících se zaměstnanosti a dovedností a při přizpůsobování kvalifikací nabídce a poptávce.“ Tyto rady by měly vycházet z výsledků iniciativ, jako jsou například evropský rámec kvalifikací (EQF), evropský systém přenosu kreditů (ECTS), evropský systém přenosu

kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET), evropský referenční rámec pro zajišťování kvality (EQARF) a Europass, a přispět k jejich dalšímu posílení⁽¹⁾.

1.9 Vytvoření evropského „státního“ fondu, jehož řízením by byla pověřena EIB, která již nyní vynikajícím způsobem působí v oblasti podpory iniciativ zaměřených na energetickou účinnost, jako je tomu v případě spolufinancování investic, o nichž bylo rozhodnuto v rámci Paktu starostů a primátorů (Covenant of Mayors), by mohlo být odpovědí na problémy, jež jsou v dnešní době téměř neřešitelné a souvisejí s velice obtížným získáváním kapitálu na trzích.

1.10 EHSV považuje za nutné zahájit nový „Marshallův plán“ pro životní prostředí a sociální udržitelnost, pro nový rozvoj slučitelný s možnostmi planety zachovat pokud možno stálou úroveň entropie, což odpovídá jejímu „stárnutí“. Mimořádný evropský plán je připomenutím epochální změny, jíž musíme bezodkladně čelit, abychom dosáhli takového růstu, který bude šetrný k životnímu prostředí, bude udržitelný a přispěje k pokroku v souladu s cílem smluv. Tímto způsobem bude možno obohatit úvahy o hledání ukazatelů pro překročení HDP.

1.11 Má zásadní význam, aby občané pochopili nutnost udržitelné hospodářské politiky, a to na základě správných a přesných podávaných informací. Dobrým příkladem podpory informování občanů je program Life+, jehož prodloužení do následujícího finančního období 2014–2020 EHSV požaduje.

1.12 Řízení přechodu od starého k novému modelu rozvoje představuje nesporně závažný úkol, jenž na úrovni evropské, národní i územní bude muset být sdílen veřejnými orgány a sociálními partnery. V oblasti sociálního dialogu konfederací a odvětví by měly být formulovány specifické projekty, jež by předvíдалy změny a dopady na výrobní systémy v různých dotčených odvětvích. Na úrovni podniků je nutné rozvíjet trvalý dialog sociálních partnerů, pracovat s jasnými cíli v oblasti požadovaných dovedností, zvyšování kvalifikace a předvídaní změn. Při hodnocení energetických a klimatických plánů spojených s evropskou legislativou a legislativou členských států je potřebné odpovědné posuzování dopadů.

1.13 V důsledku politik rozvoje činností s nízkou úrovní emisí vznikne mnoho nových pracovních příležitostí, avšak na druhé straně může v průběhu přechodu dojít ke ztrátě mnoha pracovních míst. Je třeba včas připravit odpovídající nástroje pro podporu příjmů a profesní rekvalifikaci. Pro tento záměr má zásadní význam úloha sociálních partnerů a místních orgánů. Navíc je důležité podporovat výzkum a vývoj, aby bylo zřejmé,

kterým směrem se ubírá technický vývoj a rozvíjejí se nové oblasti zaměstnanosti.

1.14 Rozpočtové politiky snížily, v některých případech dramaticky, pobídky a financování, což vedlo ke snížení zaměstnanosti; tak tomu bylo v případě větrné a fotovoltaické energetiky Španělska. Je třeba, aby veřejné investice a právní úprava byly udržovány ve stabilním stavu, s předvídatelnými změnami, pokud možno dohodnutými na globální úrovni, což umožní také stabilní plánování soukromých podniků.

1.15 Výzkum a vývoj jsou strategickými osami, jež zůstávají základem strategie růstu Unie. Program Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění vytyčuje cíl investic do výzkumu a vývoje nejméně ve výši 3 % ročního HDP.

1.16 Nejméně 50 % prostředků pocházejících z prodeje povolenek ETS by mělo být investováno do podpory energetické účinnosti a prosazování zelené ekonomiky. Jedná se o transfer prostředků od podniků nesoucích největší odpovědnost za emise směrem k těm, které naopak přispívají ke snižování objemu skleníkových plynů. Pro odvětví, jež nejsou pokryta ETS, jako silniční a námořní doprava, je třeba přijmout alternativní opatření.

1.17 Podpora zelených pracovních míst – EHSV dává přednost užívání konceptu udržitelných pracovních míst pro udržitelné hospodářství – musí využívat kombinaci pobídek a sankcí podle vzoru ETS, jež by měly dodat nezbytné zdroje, aniž by citelně zasáhly do vyčerpaných veřejných financí. Otázka zdrojů financování bude mít zásadní význam a bude vyžadovat zapojení všech zúčastněných stran, neboť strategie Evropa 2020 a pomocné programy nebudou fungovat, pokud členské státy nebudou mít dostatečné rozpočtové možnosti. Podniky, které vyvinou úsilí ke zvýšení kvality zaměstnanosti a používání udržitelnějších způsobů produkce, by měly získávat úlevy a podpory. Podniky požadují jasný a stabilní normativní rámec, pokud možno s pravidly dohodnutými na globální úrovni. Společné řešení naléhavého problému evropského patentu by jistě byl krok správným směrem.

1.18 Veřejné zdroje by se měly přednostně směřovat na podporu těch, kteří ztratí zaměstnání v takzvaných „black jobs“, tedy v černých profesích, které produkují vysoké úrovně skleníkových plynů a znečištění. Významný podíl se bude muset věnovat na odbornou přípravu, jež bude probíhat formou odpovídajících vzdělávacích postupů typických pro celoživotní vzdělávání.

(¹) Úř. věst. C 347, 18.12.2010, s. 1.

1.19 EHSV považuje za vhodné použít jako vzor společnosti ESUO, jež zvládlo stejně důležitý přechod, totiž od uhlí k ropě, přitom ovšem zohlednit vývoj, ke kterému v mezidobí došlo. Tento vzor využíval intenzivního zapojení sociálních partnerů; EHSV připomíná, že by se měli stát protagonisty nadcházející epochální změny, a využívat i udržitelných plánů pomoci.

1.20 Zvláštní pozornost se bude muset věnovat nabídce rovných příležitostí ženám, jak v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, tak z hlediska výše mezd a kvalifikace. Zejména je nutné začít hovořit o výuce zelené ekonomiky na základním stupni škol a o ekologicky zaměřeném vzdělávání. Sociální dialog musí být orientačním bodem pro trvalé vzdělávání v zelené ekonomice.

1.21 Zatímco například v oblasti obnovitelných zdrojů je zastoupení žen v administrativních činnostech v zásadě stejné jako mužů, klesá drasticky na minimální procentní zastoupení v oblastech s podstatnějším profesním obsahem a v technických oblastech souvisejících s instalací a údržbou.

1.22 EHSV v jednom ze svých stanovisek ocenil úlohu vzdělávání a odborné přípravy ve společnosti s nízkými emisemi skleníkových plynů a podepsal z toho důvodu protokol o spolupráci s Fondazione Nazionale Carlo Collodi, projektem Pinocchio, o užívání této dřevěné loutky jako symbolu pro evropské kampaně vzdělávání v oblasti energetiky a životního prostředí. ⁽²⁾

1.23 Nabídka odborné přípravy musí vzejít ze škol a od veřejných služeb zaměstnanosti.

1.24 Je třeba odstranit nesoulad mezi profesními potřebami a nabídkou odborné přípravy; k tomu je třeba těsnější sepětí všech zúčastněných stran. Jsou potřebné průběžné a územně rozšířené konzultace, na nichž by se podíleli experti sociálních partnerů v oblasti odborné přípravy, pracovníci veřejných orgánů poskytujících služby v oblasti zaměstnanosti a zástupci územních orgánů a společně by identifikovali v dostatečném předstihu profesní a kvalifikační potřeby.

1.25 Evropský systém certifikace kvalifikací by mohl být dalším stimulem k udržitelnějším aktivitám mládeže a mohl by rozšířit perspektivy evropského trhu práce; tím by se naplnilo právo na volný pohyb, jež je nejvýraznějším příkladem práva omezovaného nedostatečností a chybějící harmonizací systémů výuky a odborné přípravy. Projekt ESCO (European Skill, Competencies and Occupations taxonomy) poskytne základní nástroj pro řešení nabídky a poptávky, především v oblasti tzv. nových pracovních míst. Bylo by rovněž vhodné zapojit síť EURES (mobilita v rámci Evropy).

1.26 Podniky a odbory jsou zodpovědné za nasměrování odborné přípravy a pro dosažení nejlepších výsledků musejí trvale spolupracovat. V mnoha evropských zemích má tato spolupráce institucionální podobu. Existují v nich dvoustranné instituty nebo jednotlivé instituty pro odbornou přípravu, jež trvale spolupracují. Tyto příklady by měly být šířeny pomocí specifického programu strategie Evropa 2020, pro niž jsou znalosti jednou ze tří priorit.

1.27 Svou úlohu má sociální a občanský dialog. Žádný převratný program tohoto typu se nemůže uskutečnit bez zapojení občanské společnosti. Sociální partneři mohou trvale usilovat o „zelenější“ povahu všech prací. Cíle energetické účinnosti a úspor se mohou zahrnout do sjednávaných dohod tak, že část skutečně dosažených úspor se rozdělí formou kolektivních prémie. Takové příklady již existují ve Spojeném království a dalších zemích.

1.28 Má-li se společnost jako celek zaměřit na udržitelné hospodářství, jsou potřebné jasné cíle, široká informovanost, hluboká sociální a politická soudržnost a sdílení nástrojů, jež mají být použity. Velice významnou úlohu může sehrát Unie, jednak v oblasti podpůrné legislativy, jak tomu bylo v případě klimatického balíčku, ale především nabídkou koherentní metody dialogu a srovnávání, jež by měla být využita na vnitrostátní a místní úrovni. Potřeba posílení úlohy společné politiky v oblasti energetiky a životního prostředí je stále naléhavější. EHSV se již v minulosti vyjádřil pro zavedení „evropské veřejné správy v oblasti energetiky“ ⁽³⁾. Vzhledem k značným nesnázím by byl nejprve vhodný systém posílení spolupráce členských států v oblasti energetiky, například prvním krokem by mělo být vzájemné propojení sítí a postupné šíření sítí „smart grid“, tedy inteligentních sítí, jež mohou být velmi užitečné při řízení dodávek energie. K tomuto tématu zpracovává EHSV společný návrh s HSR Itálie (CNEL), Francie a Španělska. V zájmu většího využívání obnovitelných zdrojů energie musí být kromě budování sítí vyřešena především otázka skladování.

1.29 Občané se musejí přesvědčit o velkém užitku plynoucím z této příležitosti, jež vyžaduje mobilizaci energetiky a výjimečných zdrojů, výjimečných jako doba, v níž žijeme, kdy musíme postupně opustit modely spotřeby a rozvoje a osvojit si jiné, střídavější, ohleduplnější k přírodě a humánnější.

1.30 Zásadní úlohu má informovanost a zapojení občanů a sdružení. Dobrá informovanost může přinést vynikající výsledky, je-li doprovázena jasnými a transparentními cíli.

⁽²⁾ Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 15–19.

⁽³⁾ Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 43; Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 65–68; Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 51–55.

1.31 Politiky přizpůsobení musí být zaměřeny nejen na osoby, zaměstnance a vedoucí pracovníky, ale také na podniky a veřejné orgány. Je třeba pracovat lépe a s nižšími náklady. V oblasti energetiky to znamená snižování energetické náročnosti (množství energie na jednotku hrubého domácího produktu) a soustavné zlepšování ukazatele energetické výnosnosti EROEI.

1.32 Významná úloha připadá sdružením podniků, především na určitém území, kde mohou šířit informace a kulturu udržitelného podnikání. Budování energetických udržitelných a integrovaných oblastí, kde se mohou rozvíjet významné synergie, např. formou kogenerace, vyžaduje koordinaci a pomoc ze strany sdružení, a to jak ve vztahu k podnikům, tak ve vztahu k veřejným orgánům.

1.33 Význačným příkladem je geotermální energie. Rozvoj geotermální energie a příznivá právní úprava byly ve Švédsku umožněny díky rozhodné podpoře ze strany podniků a pochopení veřejných orgánů, jež rozhodly o podpoře šíření tepelných čerpadel. Obdobný případ nastal v Lombardii, kde příznivá právní úprava nasměrovala podniky k využívání uzavřených okruhů, jež nepoškozují přírodní prostředí a zaručují vysoké hodnoty EROEI.

1.34 Při rozvoji zelených pracovních příležitostí má zásadní význam úloha zemědělství. Rozptýlená výroba energie, využívání biomasy, snížení spotřeby biocidů a pesticidů, to jsou velké výzvy, jimž bude muset zemědělství čelit.

1.35 Stabilní právní rámec, silné zapojení občanské společnosti, nebývalá mobilizace kapitálu a intelektuálních zdrojů, podpora výzkumu a vývoji, jasné programy podpory pro přechod, programy vzdělávání a odborné přípravy s důrazem na společnost s nízkými emisemi, podpora politik ekologické městské a příměstské mobility, spuštění mimořádného programu pro udržitelné hospodářství, odpovídajícím způsobem zajištěného evropskými fondy, zavedení faktorů nového růstu, to jsou základní kameny evropské akce při podpoře a propagaci udržitelného hospodářství a zelených pracovních míst, která odpovídají evropským kritériím důstojné práce tak, jak je již v březnu 2007 formulovala Evropská rada.

2. Úvod

2.1 Belgické předsednictví požádalo Evropský hospodářský a sociální výbor o stanovisko k podpoře politik pracovních míst užitečných při přechodu k ekonomice s nízkou produkcí skleníkových plynů, protože toto téma má patřit k prioritám belgického předsednictví Evropské unie.

2.2 EHSV přijal stanovisko z vlastní iniciativy *Podpora udržitelných zelených pracovních míst pro balíček EU v oblasti energetiky a změny klimatu* (4) na obdobné téma; toto stanovisko je doplní a specifikuje.

2.3 Ve veřejném mínění se rozšířilo vědomí, že v současné době je podstatná změna modelu rozvoje nevyhnutelná.

2.4 Pro řešení výzev, k nimž náleží

— programy energetické účinnosti,

— změna klimatu,

— pokračující snižování dostupnosti uhlovodíků,

— nutnost zvýšení energetické nezávislosti,

— nutnost postupného nahrazování zastaralých a znečišťujících elektráren,

— sociální, hospodářská a environmentální udržitelnost,

je třeba připravit dlouhodobý strategický program, jenž bude komplexně řešit problémy vyplývající z této historicky významné změny.

2.5 Pro trh práce budou účinky těchto politik velice významné. Stavebnictví, doprava, energetika a sítě jsou odvětví, jež se na tom budou podílet nejvíce a budou muset radikálně změnit současné modely výroby.

2.6 Tyto změny přinesou závažné problémy v oblasti adaptace a rekvalifikace a profesní a územní mobility, především v těch členských státech, jež jsou podstatně závislé na energetických zdrojích s vysokými emisemi skleníkových plynů (např. ropě a uhlí), ve vysoce energeticky náročných odvětvích (např. výrobě cementu a hliníku), kde je zásobování energií za udržitelné ceny zásadním faktorem hospodářského přežití stávajících provozů.

2.7 V Evropě se do roku 2030 očekává pozitivní saldo přesahující jeden milion pracovních míst; tyto odhady však bude nutné aktualizovat a vzít v úvahu negativní ovlivnění růstu vyplývající z politik stabilizace deficitů veřejných rozpočtů, oddalujících hospodářské oživení. Dosud rozvoj zelených pracovních míst především v oblasti energetiky podporovaly politiky zaměřené na energii z obnovitelných zdrojů, zejména solární fotovoltaickou, termální a větrnou, v oblasti silniční dopravy se jednalo o hybridní automobily, elektromobily a automobily poháněné plynem.

(4) Viz stanovisko EHSV *Podpora udržitelných zelených pracovních míst pro balíček EU v oblasti energetiky a změny klimatu* ze 14. července 2010, zpravodaj pan Ioizia, přijaté během plenárního zasedání ve dnech 14. a 15. července 2010.

2.8 Pobídky v oblasti nových staveb a přestaveb hrály velmi významnou úlohu při rozvoji udržitelného průmyslu, jenž má nyní jasnou vizi budoucích úkolů, ale také pracovních příležitostí souvisejících s rekonstrukcí veřejného a soukromého bytového fondu, s přestavbami k zajištění vysoké energetické účinnosti v případě veřejných budov využívaných k administrativě a službám, úřadů a průmyslových staveb.

2.9 Je třeba nalézt nové cesty ke konkurenceschopnosti a podporovat je. Inovační výrobky, ohleduplnější k životnímu prostředí, čistší výrobní postupy a střednější spotřeba mají klíčový význam v nové fázi rozvoje a pokroku. Evropa si nadále přeje zaujímat místo v čele procesu změn směrem k ekonomice s nulovými emisemi, takže musí pomáhat průmyslu, aby si udržel svou konkurenceschopnost, což platí zvláště pro malé a střední podniky, jež jsou nejvíce vystaveny riziku, že se neudrží na trhu. Koncepce *Small Business Act* by měla být uplatněna v praxi, především v oblasti inovací.

2.10 Požadavky a potřeby podniků a pracovníků by se měly zvažovat přednostně (tzv. *bottom-up*), a neměly by se plánovat dirigistické politiky (*top-down*); Komise by se měla více zaměřit tímto směrem a věnovat těmto požadavkům zvláštní pozornost při směřování strategií Unie. Hlavním cílem by mělo být zavedení faktorů podporujících nový udržitelný růst, který bude šetrný k životnímu prostředí a zároveň bude poskytovat dostatek pracovních míst a prostoru ke zdokonalení.

2.11 V oblasti dvoustranných a vícestranných vztahů s třetími zeměmi, především Čínou, Indií a Brazílií, by bylo vhodné uplatnit programy vzájemného informování a výměny poznatků o osvědčených postupech, ať používaných, nebo plánovaných.

3. Udržitelné hospodářství, podpora zelených pracovních míst

3.1 Možnost, že si Evropa do budoucna zachová perspektivní postavení na světové hospodářské scéně, závisí na její schopnosti podržet si vedoucí úlohu v oblasti rozvoje energetiky z obnovitelných zdrojů, již nyní zpochybněnou dravým růstem asijských ekonomik v čele s Čínou a Tchaj-wanem. Nová americká administrativa chce v energetickém sektoru vyrovnat krok posílením svého obrovského potenciálu významnými investicemi. Nedávné události v Mexickém zálivu spojené s ekologickou katastrofou platformy Deepwater Horizon, jež ironií osudu nastala právě v Den Země, urychlují rozhodnutí o konverzi k udržitelnému hospodářství.

3.2 Profesní potřeby nutné k zvládnutí výzev, jež přinášejí politiky klimatu a životního prostředí, jsou obrovské. Tyto politiky se potenciálně týkají všech odvětví a všech aktivit. Je zde potřebné značné nasazení při programování a koordinaci, identifikaci priorit a nalezení potřebných finančních zdrojů. Před-

vším je však potřebná správná politika, doprovázená dostatečnou technickou kapacitou a vysokou úrovní lidských zdrojů.

3.3 Bude na trhu práce, aby zvládl výzvu, kterou tato změna představuje – bude muset hledat nové umístění pro pracovníky zvyklé na staré aktivity a současně připravovat nové potřebné profese.

3.4 Veřejné služby zaměstnanosti budou muset nasadit všechny síly, aby zvládly přechod týkající se stovek tisíc pracujících. K tomu jsou nepostradatelné programy kvalitní odborné přípravy, v nichž se bude dbát na to, aby nabízely rovné příležitosti ženám a mužům. Veřejné služby budou mít zásadní úlohu při zaručení kvalitní přípravy, respektování rovnosti příležitostí a při vstupu do zaměstnání.

3.5 Také soukromé podniky musejí nasadit všechny síly, aby podpořily technologický skok potřebný pro přechod od hospodářství využívajícího jako zdroj energie především uhlovodíky k hospodářství s nízkými emisemi skleníkových plynů, k hospodářství udržitelnému.

3.6 Zejména malé a střední podniky budou potřebovat pomoc a podporu. Přístup k úvěrům je přes dobrá předsevzetí bankovního systému stále obtížnější a dražší; trh kapitálu rozhodně není v takové fázi, že by se dalo očekávat brzké dosažení přebytku úvěrových možností.

3.7 Pracovní místa vytvořená v zelené ekonomice musí ze své definice poskytovat dobrou práci, kvalitní a adekvátně odměňovanou. Jak je možné zajistit, že tomu tak bude? Takový scénář může efektivně umožnit jen průběžné a trvalé konfrontování zájmů sociálních partnerů a veřejných orgánů. Užití daňových nástrojů například může pomoci zachovat rovnováhu systému, jenž musí čelit ostré konkurenci vlastníků současných energetických zdrojů, kteří nebudou chtít ztratit trhy a zisky.

3.8 Není myslitelné, aby se veškeré náklady konverze přesunuly do konečných cen, stejně jako je nemyšlitelné, aby je v celém rozsahu nesli daňoví poplatníci. Přinejmenším v této oblasti by byla žádoucí harmonizace daňového systému členských států. Nedávná krize eura znovu připomněla nutnost posílení harmonizace daňových systémů a výběru daní.

4. Úloha Unie – strukturální fondy

4.1 GŘ EMPL poskytlo některá zajímavá hodnocení v odpovědi na otázky položené Výborem, která zde v syntetické podobě uvádíme.

4.2 Obecné nařízení ke strukturálním fondům v článku 3 uvádí mezi prioritami Společenství udržitelný rozvoj a vybízí členské státy, aby do svých programů zahrnuly růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost a sociální začlenění, a to za současné ochrany a zlepšování životního prostředí.

4.3 Článek 3 nařízení o ESF uvádí, že Evropský sociální fond má podporovat iniciativy zaměřené na zvýšení přizpůsobivosti pracovníků, podniků a vedoucích pracovníků, a podporovat zejména rozvoj kvalifikací a schopností a šíření technologií šetrných k životnímu prostředí.

4.4 Není možné kvantifikovat četné zásahy ESF v oblasti zelených pracovních míst a rozvoji dovedností, protože nejsou prioritou ani výdajovou kategorií ve smyslu článku 2 nařízení o ESF. EHSV si uvědomuje, že definice zelených pracovních míst je velice obecná (každé pracovní místo lze uzpůsobit tak, aby bylo „zelenější“); nepovažuje za nezbytné vytvářet šestou zvláštní kategorii zelených pracovních míst a dal by přednost posílení hlavních směrů vztahujících se k programům přizpůsobení a rekvalifikace.

4.5 Pro zásah evropských fondů typu „evropského Marshallova plánu“ v rámci současného finančního programového období je velmi obtížně představitelná pouhá úprava existujících operačních programů. Je však možné plánovat specifické akce pro příští programové období, jež by v rámci strategie Evropa 2020 zaměřily různé strukturální fondy v oblasti jejich působnosti (EFRR a fondy soudržnosti na infrastruktury a obytné stavby, ESF na podporu programů odborné přípravy a přizpůsobení dovedností).

4.6 Příští finanční programové období (2014–2020) by mohlo rozhodnout o určení ekologizace pracovních míst jako specifické priority strategií ESF, čímž by se doplnil horizontální princip udržitelného rozvoje a umožnilo by se konkrétněji podporovat a lépe sledovat realizaci odpovídajících projektů. Není jisté, zda taková cesta je nejúčinnější. EHSV zastává názor, že je třeba podporovat průřezovým způsobem všechny akce směřující ke zmírnění dopadů na životní prostředí a stopy oxidu uhličitého. Všechny produktivní činnosti a veřejné i soukromé služby musejí přispět k dosažení vytyčeného snížení emisí skleníkových plynů a ke zlepšení udržitelnosti v oblasti antropogenního znečištění.

4.7 Komise se aktivně zabývá výzkumem a vývojem v souladu se závazky Evropské unie. V nedávné době GR EMPL zahájilo průzkum mezi orgány řídicími projekty financované ESF související s dovednostmi a ekologizací pracovních míst, probíhající souběžně se studií na téma „ESF a udržitelný rozvoj“; oba dokumenty budou distribuovány a projednány v rámci Výboru ESF. Přáním EHSV je, aby tyto dokumenty byly publikovány a začleněny do sdělení Komise v této věci, jež by vycházelo také z výsledků pracovního dokumentu Komise o zelených pracovních místech, jež nyní vypracovává GR EMPL. Toto sdělení by mělo prozkoumat různé možnosti spojené s „podporou zelených pracovních míst“ a stát se podkladem pro související opatření v příštím finančním programu.

5. Černá vs. zelená pracovní místa

5.1 Přechod přinese také ztrátu mnoha pracovních míst. Nové sociálně tržní hospodářství Unie nemůže nereagovat na situaci pracujících, jichž se změny dotknou. Bude třeba přijmout různá opatření, k nimž patří profesní rekvalifikační programy, opatření pro podporu příjmů a příspěvky k podpoře územní mobility. Sociální dialog na evropské úrovni mezi federacemi a odvětvími, na úrovni národní a územní, se bude muset v předstihu zabývat řízením změn směrem k modelu rozvoje podporujícího začlenění.

5.2 Kooperativní a participativní model je potřebný v průmyslových vztazích, jež si musejí vytyčit náročné a sdílené cíle k posílení hospodářského systému a jeho udržitelnosti sociální a environmentální.

5.3 Kromě nových pracovních míst je však třeba podstatně transformovat i stará pracovní místa tak, aby se stala „zelenějšími“, tedy udržitelnými. Ve všech podnicích a na všech pracovních místech ve veřejném i soukromém sektoru by se měly uskutečňovat programy energetické účinnosti. Nová uvědomělost směřující k uskrovnění spotřeby uvolní zdroje, které se budou moci využít jinak. Kolektivní smlouvy uvádějící měřitelné cíle a rozdělení výnosů mezi podniky a pracovníky se mohou stát užitečným systémem, jenž by umožnil dosáhnout širokého povědomí o významu energetických úspor.

6. Městská a příměstská mobilita

6.1 V souladu s politikou snižování emisí skleníkových plynů je třeba upřednostnit veřejnou dopravu, tramvaj, autobus, metro a příměstskou železniční dopravu. Podněty odrazující od používání osobních automobilů, především ve městech, přinesou růst nabídky pracovních příležitostí ve veřejné dopravě, jež bude muset být stále čistější. V evropských hlavních městech jsou již v provozu autobusy poháněné elektřinou, zeleným vodíkem, uhlovodíky s nízkými emisemi, jako je metan. Veřejné orgány jsou zodpovědné za možnosti rozšíření čisté dopravy formou veřejných zakázek, které by tyto způsoby dopravy upřednostnily.

6.2 Experimenty s manažery mobility v podnicích přinesly v některých případech výsledky, jež je nutné ocenit. Jsou to zkušenosti, jež je třeba šířit a pracovat na zvýšení jejich účinků. Bylo by vhodné promyslet a zavést funkci „zeleného manažera“, jenž by byl pověřen snižováním environmentálního dopadu podniku a vznikajících emisí, a to nejen ve výrobní sféře, ale i např. v úřadech, dopravě zboží, zásobování surovinami a polotovary, kde je vhodné dávat přednost místním řešením.

6.3 K zelenému růstu, zelené ekonomice a ekologizaci pracovních míst může výrazným způsobem přispět také nová digitální agenda navrhovaná Evropskou komisí. Práce na dálku by mohla v mnoha případech přispět k zelenějšímu charakteru pracovních míst, protože značně snižuje spotřebu energie potřebné na přemísťování mezi domovem a prací. Evropští sociální partneři k této věci již před drahnou dobou vyjednali rámcovou dohodu. Komise by měla práci na dálku účinně podporovat formou iniciativ, jež by vedly k jejímu šíření. V rámci akcí týkajících se omezování emisí by se měly plánovat informační kampaně, konference, studie vývoje v této oblasti a výměna osvědčených postupů. Pokud by současné technologie měly umožnit v četných aktivitách tento způsob pracovního výkonu, a jednalo by se tudíž o pracovní výkon zaměřený

spíše na kvalitu než na kvantitu, bylo by třeba zaměřit se na specifické pracovní podmínky těchto osob.

7. Občanská společnost a podpora zelených pracovních míst

7.1 Je nesporné, že občanská společnost má mimořádně významnou úlohu pro úspěšné zvládnutí zásadní výzvy, jež je před námi. EHSV je přesvědčen, že veřejné orgány, Evropskou unií počínaje, mohou udělat více pro zapojení sociálních partnerů, mohou jim umožnit sehrát aktivní a iniciativní úlohu, zahrnout je do iniciativ a projektů a podporovat jejich organizaci v zájmu udržitelného hospodářství. V opačném případě nebudou výsledky odpovídat očekáváním a Evropa definitivně zmešká svou příležitost k novému pokroku.

V Bruselu dne 16. září 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI
